

Kulturværdiudvalgets årsberetning 2016

Indholdsfortegnelse:

Formandens forord
Udvalgets arbejde i beretningsåret
Indeksregulering for 2016
Henvendelser fra udenlandske myndigheder
Udførselsforbud
Forbehold
Erhvervelser
Forhåndsgennemgang
Individuelle ansøgninger
EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande
Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud 2016 (fortegnelse)
Kulturværdiudvalgets sekretariat
Kulturværdiudvalgets medlemmer

Forord

Kulturværdiudvalget offentliggør herved sin 30. årsberetning siden ikrafttrædelsen den 1. januar 1987 af lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark. Denne lov blev i 2010 ændret ved lov nr. 141 af 10. februar 2010. Kulturministeriet har efterfølgende udstedt lovbekendtgørelse nr. 1270 af 16. november 2010 om sikring af kulturværdier i Danmark og tilhørende bekendtgørelse nr. 391 af 30. april 2011 om sikring af kulturværdier i Danmark.

Kulturværdiudvalget behandler hvert år et betydeligt antal ansøgninger om tilladelse til udførsel af kulturgenstande. Der har været en stigning i antallet af individuelle ansøgninger i 2016, medens antallet af EU-ansøgninger er faldet. Der er ikke udstedt udførselsforbud i 2016.

Auktionshandlen ændrer sig i disse år, hvor også auktionsbranchen i stigende grad benytter sig af digitale muligheder, og hvor flere og flere auktioner derfor afvikles som internetauktioner. Kulturværdiudvalget har i 2016 taget hul på en evaluering af Kulturværdiudvalgets muligheder for at overvåge handlen med danske kulturværdier.

EU vedtog den 15. maj 2014 en revision af direktivet om kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område. Direktivet blev gennemført i dansk ret ved lov nr. 1572 af 15. december 2015 om ændring af lov om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et EU-medlemslands område m.v. De gennemførte ændringer er et væsentligt bidrag til at sikre medlemsstaternes kulturarv.

Svend Larsen
Formand

Udvalgets arbejde i beretningsåret

Kulturværtdiudvalget har i 2016 afholdt 4 møder.

Udvalget har forhåndsgennemgået 15 trykte auktionskataloger med 4.900 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter, smykker m.m. Derudover har Udvalget gennemgået en række online auktionskataloger, ikke mindst på bog- og manuskriptområdet.

Udvalget har behandlet 66 individuelle ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 842 kulturgenstande efter den danske lovgivning.

Endvidere har Udvalget behandlet 56 ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 123 genstande efter EU-lovgivningen. Der henvises til den uddybende beskrivelse af de to ordninger nedenfor.

Der er i årets løb ikke nedlagt udførselsforbud. Der er taget 2 forbehold i auktionssager.

Udvalget har i årets løb behandlet nogle henvendelser og forespørgsler fra udenlandske kulturværdimyndigheder angående mulig illegal udførsel af kulturgenstande fra Danmark og andre EU-lande.

Arbejdet foretages af Udvalgets medlemmer og deres institutioner, Det Kongelige Bibliotek, Nationalmuseet, Rigsarkivet, Statens Museum for Kunst og Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot samt de tilknyttede netværksinstitutioner: Danmarks Kunstbibliotek, Designmuseum Danmark og De Danske Kongers Kronologiske Samlinger.

Indeksregulering for 2016

Den oprindelige værdigrænse på 150.000 kr. for genstande, som er ældre end 50 år, skal årligt reguleres pr. 1. januar efter udviklingen i det af Danmarks Statistik offentliggjorte forbrugerprisindeks, jf. kulturværdilovens § 2, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 5.

I medfør af bekendtgørelse nr. 435 af 13.maj 2016 om regulering af værdigrænse i lov om sikring af kulturværdier i Danmark, blev beløbet pr. 1. januar 2016 hævet til 165.000 kr.

Værdigrænsen for fotografier, som uanset alder har en værdi på kr. 30.000 eller derover, reguleres derimod ikke.

Henvendelser fra udenlandske myndigheder mv.

Kulturværtdiudvalget modtager lejlighedsvis henvendelser fra udenlandske myndigheder, f.eks. om udførsel af kulturværdier, som stammer fra Danmark. Udvalget finder det positivt, at det internationale samarbejde på denne måde har vist sig at fungere. Udvalget har i de konkrete sager undersøgt, om der skulle være søgt om udførselstilladelse, og hvad konsekvenserne i givet fald skulle være. Udvalget har ikke haft grund til at kræve udførte kulturværdier tilbageført til Danmark.

Udvalget har ligeledes modtaget henvendelser om risiko for handel med illegale eller stjålede genstande.

Udførselsforbud

Kulturværdiudvalget har ikke nedlagt udførselsforbud i 2016.

Forbehold

Kulturværdiudvalget har ved forhåndsgennemgangen af auktionskataloger i 2016 taget 2 forbehold.

Udvalget tog i november 2016 forbehold for *Benjamin Wolffs samling af orientalske tegninger og maleriet "Portraitfigur af professor Lorentzen i sit atelier"* af Martinus Rørbye.

Benjamin Wolffs samling blev solgt til en række forskellige købere fra Danmark og udlandet. De udenlandske købere har søgt om udførselstilladelse. Efter at Udvalgets særlige sagkyndige har haft lejlighed til at vurdere, har Udvalget ladet langt de fleste genstande Kulturværdiudvalget, gå ud af landet. Udvalget har dog vurderet, at genstandene i to lots er umistelig danske kulturværdier. Udvalget har derfor indstillet til kulturministeren, at loven anvendes på genstandene, selvom disse falder under Kulturværdilovens værdigrænse. Ved beretningens afslutning foreligger der endnu ikke en beslutning fra kulturministeren.

Maleriet af Martinus Rørbye blev ved auktionen erhvervet af Nivaagaard Malerisamling og forblev således i landet. Det var derfor ikke aktuelt for Kulturværdiudvalget at nedlægge et udførselsforbud i sagen.

Et forbehold fra Udvalgets side betyder ikke nødvendigvis, at der efterfølgende vil blive nedlagt udførselsforbud. Udvalget tager normalt flere forbehold, end det udsteder udførselsforbud. Når en hel del forbehold ikke omsættes i efterfølgende udførselsforbud og evt. erhvervelse gennem Kulturværdiudvalget, er forklaringen den, at Udvalget altid har haft den praksis i tvivls- og hastesager at tage forbehold angående kulturgenstande, hvis betydning eller værdi ikke på forhånd kan afklares umiddelbart. Efterfølgende kan Udvalget få den fornødne tid til at foretage en grundig sagsbehandling, såfremt genstanden skulle blive solgt til udenlandske eller andre købere, der måtte ønske at udføre den. Men årsagen kan også være, at Udvalget simpelthen ønsker "at have snor i en genstand", for hvilken der efterfølgende eventuelt skal nedlægges udførselsforbud, såfremt den ikke går til en dansk køber, idet et forbehold, der oplyses efter hammerslag på auktion, tvinger køberen til at søge om udførselstilladelse.

Erhvervelser

Kulturværdiudvalget har i 2016 ikke erhvervet nogen genstande.

Forhåndsgennemgang

En betydelig del af Kulturværdiudvalgets arbejde består i en forhåndsgennemgang af

auktionskataloger. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i § 9 i bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark (senest ved bekendtgørelse nr. 391 af 30. april 2011). Udvalget foretager før auktionen en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Katalogerne skal derfor være Udvalget og sekretariatet i hænde senest 10 dage før auktionen for, at Udvalget kan nå at gennemgå og forhåndsvurdere indholdet.

Kulturværtdiudvalget meddeler på baggrund heraf, hvilke genstande og værker Udvalget tager forbehold for, dvs. de genstande og værker, der ved salg med henblik på udførsel til udlandet gennem efterfølgende ansøgning kræves forelagt Udvalget til nærmere bedømmelse og afgørelse, før en tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, skal Kulturværtdiudvalget i medfør af kulturværdilovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris.

Forhåndsgennemgangen kan desuden bevirke, at Udvalget indstiller til kulturministeren, at ministeren træffer beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse (§ 2, stk. 4). Udvalget har i 1997 præciseret, at Udvalgets forbehold også kan omfatte genstande, der efterfølgende vil kræve indstilling til kulturministeren. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen.

Kulturværtdiudvalget havde i 2016 aftaler om forhåndsgennemgang af fysiske kataloger med to auktionshuse: Lauritz.com og Bruun Rasmussen Kunstauktioner.

Individuelle ansøgninger

Det fremgår af kulturværdilovens § 11, at Kulturværtdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for Udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Kunst Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitetshandler Ringen.

Kulturværtdiudvalget har i 2016 modtaget i alt 66 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande i privateje.

Alle 66 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande blev således bevilget.

EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfalder mellem EU-landene, er det besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af det indre marked har således intet ændret ved den danske kulturværdilov eller den praksis, der er gældende i relation til loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer hvornår og under hvilke betingelser, der kan nedlægges forbud mod udførsel af kulturgenstande fra Danmark til såvel EU-lande som lande uden for EU.

For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EU's fælles toldgrænser i henhold til Rådets forordning nr. 3911/92 af 9. december 1992 om udførsel af kulturgoder. Forordningen, der trådte i kraft den 1. april 1993, er senest ændret ved Rådets forordning nr. 116/2009 af 18. december 2008 om udførsel af kulturgoder, der trådte i kraft i den 2. marts 2009. Disse regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværldiudvalg, der administrerer den danske lov, er det også Udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område.

Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredjelande skal således også fremsendes til Kulturværldiudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdi- og aldersgrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse ikke er nødvendig efter den danske kulturværldilov.

Kulturværldiudvalget har i 2016 modtaget 56 ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 123 enkeltgenstande eller samlinger i henhold til EU-forordningen. 49 af disse ansøgninger omfattende 96 genstande er indgivet af museer og privatpersoner, som ønskede en midlertidig udførselstilladelse i forbindelse med udlån til udstillinger i udlandet. Herudover blev der givet definitiv udførselstilladelse i 5 ansøgninger omfattende enkeltgenstande eller samlinger.

Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.

Ved udgangen af 2016 er følgende udenlandsk privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. Carl Blochs portrætmaleri af *H.C. Andersen* (1869), 1997.
2. Wilhelm Marstrands maleri *Liggende Model* (1833), 1998.
3. C.W. Eckersbergs maleri *Udsigt gennem en Dør til løbende Figurer* (1845), 1998.

Endvidere er ved udgangen af 2016 følgende danske privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. En *Amati violin* (1627), 2001.
2. Resterende dele af *Ålholm-samlingen* (1600- og 1700-tallet), 1996-97.
3. En flintdolk fra Stubberup ved Nysted (stenalderen), 2010.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret/perioden for oprindelse, mens det andet årstal angiver året for nedlæggelse af udførselsforbud.

Den udenlandske ejer har flere gange forsøgt at få udførselstilladelse til de nævnte tre malerier. Ejeren afviser at tage imod Kulturværldiudvalgets købstilbud.

Kulturværdiudvalgets sekretariat

Kulturværdiudvalgets sekretariatsfunktioner varetages af akademisk medarbejder Jacob Helms Langkilde, Det Kongelige Bibliotek. Funktionen som Udvalgets juridiske sekretær varetages af chefkonsulent, cand. jur. Lene Hedegaard Johansen, Det Kongelige Bibliotek.

Kulturværdiudvalget, den 24.02 2017

Mikkel Bogh
(næstformand)
Direktør, Statens Museum for Kunst

Asbjørn Høllum
Rigsarkivar, Rigsarkivet

Erland Kolding Nielsen
(formand indtil september 2016)
Direktør, Det Kongelige Bibliotek

Svend Larsen
(formand fra november 2016)
Konstitueret direktør for Det Kongelige Bibliotek

Per Kristian Madsen
Direktør, Nationalmuseet

Mette Skougaard
Direktør, Det nationalhistoriske Museum, Frederiksborg Slot